

Nr. 29
2012 m. Gegužė

Šulinys

Merkinės Vinco Krėvės gimnazija

Kovo 11-ąją poeto žemėje praleido gimnazijos bendruomenė

Šiomet Merkinės Vinco Krėvės gimnazija Kovo 11-ąją šventę itin netradiciškai. Į iškilmingą šventinį koncertą visą Merkinės bendruomenę, ramiai sugužėjusią po Šv. Mišių bažnyčioje, gimnazijos aktų salėn sukviėtė mūsų mokytojai, mokiniai, jų tėveliai. 22-ajam Nepriklausomybės gimtadieniui pasirinkome prieš metus išėjusio šviesaus atminimo poeto Justino Marcinkevičiaus eiles, mintis ir dainas.

Mokytojai skaitė neužmirštamus poeto posmus, ragindami piliečius kasdieniniais savo darbais „kurti tėvynę“, nepasiduoti liūdnoms ir tamsioms mintims, kvietė mintimis nuklysti į tėviškės laukus, širdimi pajusti dieviško Lietuvos peizažo grožį, įsiklausyti į tylią rudeninės žolės maldą, tvirtai atsiremti į savo istoriją ir svajoti apie ateitį, nuolatos galvojant apie pareigą ir atsakomybę už žmogų, tautą ir tėvynę. Mokiniai poeto mintimis nubrėžė kiekvieno mūsų siekiamybę – kad Lietuva „iš pasaulio kalbos, iš jo žemėlapių neišnyktų“, o mes ir kiti jį išstartų „kartu su kitais nemažiau vertais, garbintais tautų ir valstybių vardais“.

Eilėms ir mintims atitarė ir pagal poeto žodžius sukurtų dainų posmai. Solo dainą pagal Just. Marcinkevičiaus eilėraščių atliko mokytojas Vytautas Černiauskas, gimnazistai pritardami gitaromis jautriai sudainavo garsiąją Eurikos Masytės „Laisvę“, mokytojų vyrų kvartetas sugiedojo liaudies daina tapusį eilėraščių „Oi, užkilokit vartelius“, jungtinis merginų ir

mokytojų moterų ansamblis darniai išvingiavo jautriąją „Tai gražiai gražiai mane augino“. Smagu buvo klausytis šeštokės Emilijos Rožankevičiūtės nuotaikingos E. Sipavičiaus dainos „Gera“, jaukumo ir darnos programai suteikė abiturientės Monikos Vaisietaitės ir jos mamos duetu traukiama dzūkiška daina „Ant Nemuno kranto“.

Koncertą itin papuošė mūsų direktorės Reginos Sakalauskienės vadovaujamogimnazijos liaudies šokių kolektyvo „Sukčius“ nuotaikingi šokiai. Renginį vainikavo jungtinis mokytojų ir mokinių gimnazijos choras, kuriam dirigavo muzikos mokytojas Kęstutis Breidokas. Choro atliekama daina „Tėvyne dainų ir artojų“ ne tik kiekvieno klausytojo širdį vertė virpėti nuo amžinai išskylančio klausimo, kodėl tėvynės rytojais visuomet ateina per kraujo ir skausmo ašaras, bet ir kvietė visą salę prisijungti prie atgimimo laikus menančios Just. Marcinkevičiaus dainos.

Taigi žvarbokai saulėtą šių metų Kovo 11-osios sekmadienį, ne taip, kaip prieš dvidešimt metų, praleidome ne po vieną, du, tris, prisiglaudę prie radijo imtuvų ar televizijos ekranų, o pabuvome sykiu poeto žemėje – mūsų ir jo tėvynėje, iki kurios laisvės ir nepriklausomybės buvo eita būtent šio poeto posmais ir dainomis.

Rita Černiauskienė

Aisčio Jurkonio, IVa g kl., nuotraukos

Pilietinės dainos popietė

Minėdami mums, visiems lietuviams, labai svarbią dieną Vasario 16-ąją, kartu prisiminėme ir prieš metus mus palikusį garsų poetą Justiną Marcinkevičių. Ne vienas poeto eilėraštis virto daina ir žadino mumyse miegančius piliečius (savo tautos sūnus). Gal todėl į Just. Marcinkevičiaus „Dieną atvirom akim“, pradėdama pilietinės dienos popietę, pasižiūrėjo Eglė Barysaitė.

Pirmoji poeto eiles skaitė Dovilė Janulevičiūtė, o jungtinis dvyliktokų choras atliko dainą pagal jo eilėraštį „Laisvė“. Vėliau apie „Šventąją duoną“ prabilo Rokas Pačkauskas. Popietėje sužinojome ne vien, kaip su duona elgiamasi buvo seniau ir dabar, bet ir galėjome palyginti dainas, kurias skiria ne vienas amžius: šeštokų „Balnokit broliai žirgą“ ir septintos klasės padainuotą, tik pernai „Lietuvos talentuose“ išgirstą dainą „Broli“.

Na, o tyliausios dainos rinkimuose neabejotinai visiems nosis nušluostytų IIbg su „Tėvyne dainų ir artojų“. Gaila, kad dabar ne tie laikai, kai Lietuvą puolė kryžiuočiai, nes išgirde vienuoliktokus dainuojant, kad Merkinėje „Ant kalno mūrai“, staigiai būtų apsisukę atgal. Taip pat būtina paminėti I g ir IIag nuostabias dainas bei vienintelę solinę, kurią atliko Vita Pačkauskaitė.

„Kokia yra meilė“, „Lietuva“, „Gimtinė“ Justino Marcinkevičiaus akimis mums padėjo sužinoti Kamilė Šidlauskaitė, Dovilė Janulevičiūtė bei Jūratė Barišauskaitė. Per visą „Pilietinės dainos popietę“ poetą mums priminė rodamos skaidrės. Užbaigdama minėjimą, paskutinius šiltus žodžius apie vieną garsiausių Lietuvos poetų tarė gimnazijos direktorė.

Digna Čaplikaitė, IIb g kl.

Sonatos Leknickaitės, IIa g kl., nuotraukos

„Tėvynė – brangiausias visų žmonių turtas“

Taip, tėvynė tikrai yra didžiausias visų žmonių turtas, nes jie čia gimsta, užauga ir miršta. Čia gražiausi miškai, upės, ežerai, čia maloniausia klausytis paukščių čiulbėjimo, čia tavo draugai. Šitoje žemėje užaugo tavo protėviai, tėvai, čia gyvenai tu ir gyvens tavo vaikai.

Aš manau, kad žmonės turi mylėti tėvynę, ją gerbti ir ginti. Be to, užsidirbti duonos kasdieninės. Aišku, kad piliečiai irgi privalo būti šviesūs ir teisingi, juk taip giedame savo himne. Gimtoji žemė mylima už savo istoriją, papročius, kalbą. Vien jos gamta žadą atima! Ar kada gi matėte tokias žalias girias, tokį melsvą dangų, tokią baltą, baltą žiemos dieną – net akys mirguliuoja.

Deja, ne visi moka mylėti tėvynę, ją puoselėti. Daug yra tokių, kurie nemato reikalo

ja rūpintis, o mano, kad reikia kaip nors surasti valdžią tarp nedėkingų jos gyventojų, kurie yra silpni palyginus su juo. „Aš turiu būti jos vadovu ir niekas kitas“. Taip mano tie, kurie tiesiog nejaučia nei trupinėlio pagarbos savo gimtajai žemelei.

Bet aš netikiu, kad tokie garbėtroškos nieko nejaučia savo tėvynei, netikiu, kad jie nemyli savo šeimos, draugų bei tų, kurie jiems yra labai artimi. Taigi savam krašte ir tvoros žydi.

Visi gi privalo turėti savo didžiąją, mieląją, stebuklingąją žemele. Todėl manau, kad ir koks yra tas žmogus, jis, aišku, brangins savo tėvynę, nes žmogus be gimtosios žemelės yra niekas, o su ja bus laimingas.

Kristupas Černiauskas, 6 kl.

Romantika... Juokinga ar gražu?

Visas gyvenimas susideda iš mažiųjų perliukų, kuriuos mes veriamė ant savo gyvenimo smilgos. Kuo daugiau mes jų turime, tuo mūsų pasaulis darosi turtingesnis, pilnatviškesnis. Taip turtiname savo sielą ieškodami nušlifotų perlų, kurie vadinasi meilė, laimė, viltis, tikėjimas, svajonės, norai... Ar visa tai ne romantika? Manau, kad iš to ir susideda romantika, bet juk ji turi daugybę formų.

Manau, kad romantika, kuri slypi žmonių gyvenime, yra pats gražiausias dalykas. Jis suteikia viltį, tikėjimą kažkuo, kas daro kiekvieno žmogaus gyvenimą vertingą. Romantika ugdo mandagumo, nuolankumo, pasitikėjimo vertybes. Ji mums parodo kur kas gražesnę, spalvotą pasaulį. Ji atveria kelius į pasaulį, kur kiekvienas jaučiasi laimingas, pilkas rutiniškas dienas ji pakeičia į juoką, laimę, džiaugsmą. Manau, pasaulyje nėra nė vieno žmogaus, kuris nemylėjo, myli ar mylės kažką, kas jo gyvenimą pavertė tekančia saule ar malonių gėlių kvapu. Romantika ne vien slepiasi žmoguje, ją galima pamatyti ir gamtoje, tik pirmiausia ją reikia pajusti, kad galėtume atkreipti dėmesį į tai, kas supa mus aplinkui. Pažvelgti į tekančią, besileidžiančią saulę, pamatyti šokančias snaiges, tyliai, tyliai vakare žiūrėti į žvaigždes ir pasidžiaugti tuo, ką turime šalia savęs. Kaip viena garsi rašytoja Emina Brokovič yra pasakiusi: „Kiekvieną dieną stabtelk bent akimirka ir leisk saulei paglostyti tavo veidą. Bent sekundę ar dvi pasiklausyk, kaip žaisdami krykštauja vaikai. Atsisėdęs ant upės kranto paklausyk, kaip alma vanduo, čiužba paukščiai ar ošia vėjas. Aplinkinis pasaulis kalba su tavimi, išgirs

Jolitos Šmitaitės, 1 g kl., nuotrauka

tebūnie jis tau įkvėpimas. Jei klausysi įtempęs ausis savo viduje išgirsi balsą, pajusi gebėjimą suvokti ir galią išvelgti skirtumą“.

Mes esame savo gyvenimo kūrėjai ir turime atrasti romantiką savyje, kad ir kokie galų gale būtumėme cinikai ar egoistai. Romantika tarsi mūsų maža mūza, įkvėpimas, ji leidžia mums pajusti tai, ko kiti nejaučia, pamatyti tai, ko kiti nemato. Išgirsti sielos muziką ir ją nutapyti įvairiomis spalvomis. Nors ir kaip būtų sunku, reikia nusišypsoti kiekvienam žmogui, gal kartais, kad ir kaip atrodytų ta šypsena bevertė, kažkieno gyvenimą padarys gražesnę. Romantika tarsi mažytė sėkla, kuri pasėta į žemę, galiausiai išaugins medį, kuris pražys, bet tam reikia pastangų.

Mano nuomone, romantika yra pats gražiausias dalykas pasaulyje. Tik jį reikia išlaikyti toki pat trapų, toki pat nuoširdų, toki pat gražų... Gyvenimas per trumpas ir reikia mylėti kiekvieną akimirka, kurią suteikia gyvenimas, nes mus to moko romantika.

Kristina Jankeliūnaitė, IIa g kl.

Svajonė

Rytas kaip niekad skaistus, per kambarį ištysta, spinduliu nušviesdamas kambario dulkes, lango kryžius. Šešėliui slenkant, daugkart dažytom iš lentų per ilgą laiką susikraipiusiom grindim ir kilimu, kurio krašteliai išpašyti. Pasiglemžia šviesa šlepetes, vėliau ir lovos koją, „šortus“ ant kėdės, Artūro veidą, rausvą skruostą. Rytinis ritualas, vėsus vanduo iš prausyklos su snapeliu, ją tėtis pagamino iš mašinos išėmęs tepalo bakelį ir padidinęs skylutę vandeniui įpilti. Ant stalo po lėkšte sutepti sumuštiniai, kakavą pasigaminti jau pats moka. Tik pieno ant staltiesės dar kartais prilaisto. Kaip ir kiekvieną šios saulės vaikystės rytą, bėga į laukutį prie savo trikamenės kriaušės. Ji stora. Jo rankoms apglėbti šešių sykių nepakanka. Kriaušės viršuje jis stato namelį ir šiandien tuoj pradės, apžiūrės, ką vakar padarė, sumąstys, kaip ir ką šiandien darys. Čia pildėsi jo vaikystė, jo vaikystės svajonės.

Tai ne šiaip sau namelis medyje, tai būsimas jo butas, kur jis galės gyventi su visa šeima, nors kambarys tik vienas, bet viskas apgalvota, čia lova, čia stalas, čia dušas, o čia tualetas. Viskas praktiška ir ekonomiška, net paskaičiuota, o po šiuo nameliu bus puiki pavėsinė, jo konstruotos supynės, šalia stalas ir mažas staliukas, o apie vieną atramą vysis laiptai į prašmatnųjį butą antrame aukšte. Ne bet kas galės į jį įeiti, reikės žinoti kodą, o kodą Artūras ne visiems pasakys.

Viskas buvo apgalvota tik padaryti tereikėjo. Praėjo viena vasara, praėjo antra, o po šių dar kelios. Ir Artūras jau sėdi ant dar nebaigtų sukalti grindų, užvertęs galvą į viršų ir pro lentučių plyšelius žvelgdamas į dangų svajoja. Džiaugiasi, didžiuojasi savimi, kaip jis viską be tėčio pagalbos pastatė. Trūksta tik stogo.

Stogo trūko dar keletą metų, jis vis laukė, kol vieną rudenį per baisią audrą vienas kriaušės kamienas neatlaikė ir lūžo. Nusinešdamas su savim pusę namelio... Liūdnos mintys apėmė tada Artūrą, visai ne vaikiškos ir ne svajingos, jis taip vis laukė stogo, laukė, laukė, o dabar jau nebereikia. Lašelio paskutinio trūko ir trūks nuo šiol jau visada...

Aistis Jurkonis, IVa g kl.
Autoriaus nuotrauka

Grožio ir jaunystės kultas šiandieninėje visuomenėje

Pasenti visi bijome labiau nei mirti. Šiuolaikinėje visuomenėje, galima manyti, jog senatvė yra tarytum invalidumas, agonija. Jei toks stereotipas neegzistuoja, ko gero, nebūtų stegiami įvairūs klubai, centrai, tokiais skambiais pavadinimais, kaip „Antroji jaunystė“, „Amžinai jaunas“, „Man tik šiek tiek virš 40“. Šių vietų paskirtis, atrodytų, labai reikalinga vyrišniesiems, juk jie čia gali save pritaikyti prie pasikeitusios aplinkos, šios įstaigos padeda jiems integruotis į pasaulį, kuris visuomet liks jaunas. Tačiau yra visai kitaip, šias įstaigas dar būtų galima vadinti „padėvėtų žmonių perdirbimo institutu“, kuris įsuka į amžinos jaunystės variklį. Akivaizdu, jog grožio ir jaunystės kultas iš tiesų egzistuoja.

Kyla klausimas, ar ilgai gyvuos tokia visuomenė, kurioje senas, atstumtas, o gal tiesiog negražus asmuo nurašomas, kurioje toks žmogus tampa našta tiems gražiems, jauniems ir veržliems pasaulio išlaikytojams? Jei senatvė yra vertybė, tai kokias vertybes renkasi jaunuoliai? O galbūt pasaulyje nieko kito nėra tik grožis ir jaunystė, jaunystė ir grožis?

Svarbu sielos grožis

XXI amžiaus žmogus, ko gero, vardindamas savo gyvenimo vertybes paminėtų tiek grožį, tiek ir jaunystę, jis turbūt net nepagalvotų, jog amžius, įgyta patirtis, galėtų būti vertybė.

Šiandien mūsų vertybių skalė yra susiaurinta iki jaunystės ir grožio, o senatvės yra tiesiog bijoma. Režisieriaus Danielio Barberio filme „Pabaisa“ labai puikiai atskleidžiama ši vertybių stokos problema. Filme vaizduojamas jaunuolis, besimėgaujantis pilnaverčiu gyvenimu, išpūdingai gražus, turtingas, tačiau gyvenime vertino tik materialius dalykus, jaunystę, grožį, visa kita jam buvo šlykštu ir tai jis niekino, šaipėsi, atstumė visus, kurie nebuvo tokie puikūs kaip jis. Tačiau lazda turi du galus, savo elgesiu vaikinai išveidžia mokyklos ragana, kuri savo ruožtu jį užkeikia. Jį pavertė pabaisa, jo išorė pasidarė tokia baisi, koks buvo jo vidus, tačiau išgelbėti jaunuolį gali tik meilė, ta tikra, nuoširdi meilė. Šiuo filmu režisierius norėjo atskleisti viso pasaulio problemą, ypač jaunuolių, kurie vertina tai, ką mato: grožį, spindesį – tai, ką gali paliesti. Žmonės yra pamiršę apie dvasią, sielos grožį. Tačiau filmo pabaiga nėra liūdna, nubaustas vaikinai pasikeitė. Jis išvalė savo vidų nuo blogybių, pradėjo vertinti draugystę, nuoširdumą ir jį pamilo mergina, kuriai visiškai nerūpėjo jo išvaizda, jo randai ir žaizdos, ji pamilo už tai, koks jis buvo, kaip elgėsi su ja. Tai įrodo, jog ne visas pasaulis paskendęs tuštybėje, o pagrindinis išsigelbėjimas tai tų tikrųjų dvasios vertybių pažinimas, vertinimas, o ne vienkartinį grožio ir jaunystės kultą garbinimas.

Nori būt geresnis už kitus, bet ar būsi laimingas?

Žmogus norėdamas gyventi pilnavertį gyvenimą labai dažnai renkasi kažkieno primestą gyvenimą, o tokie sprendimai iš jo atima unikalumą, tokie žmonės save žemina, išsižada savęs pačių, vien tam, kad taptų gražūs, jauni, populiarūs. Žmonės stengiasi tapti kažkuo kitu, gyventi kitokią gyvenimą, nors jų jaunystės periodas praėjo, jie ima priešintis gamtai, prarasdami žmogišką prigimtį, tampa agresyvūs, nevertina to, ką turi ir ką reikia branginti. Ne veltui jau XIX a. Oskaro Waildo parašytame romane „Doriano Grėjaus portretas“ nuskamba žodžiai: „Jaunystė! Pasaulyje nieko daugiau nėra tik jaunystė!“ Šie žodžiai atskleidžia pagrindinio romano veikėjo Doriano Grėjaus tikslą – išsaugoti savo jaunystę ir grožį. Vaikino nevystantis grožis ir jaunystė buvo išmainyti į portretą, kiuriame jis buvęs jaunas metams bėgant tampa senu pabaisa. Portretas jį gąsdina, nes Doriano veidas paveiksle – lyg jo sąžinės priekaištų knyga. Būdamas jaunas ir gražus jis niekina gyvenimą, šaiposi iš jo ir iš kitų, tačiau jis jaučia, jog toks gyvenimas yra ne jam skirtas ir jokios prasmės Dorianas jame neranda, tačiau tai nestabdo jo ir jis toliau elgiasi kaip ir anksčiau, kaskart ateidamas pasižiūrėti, ar jo poelgiai užfiksuoti portrete. Herojus gyvendamas tokį gyvenimą, kurį pats pasirinko dėl to, kad jaustųsi geresnis už kitus, nesijautė laimingas, sakoma, kad laimingas esi tada, kai esi geras, Dorianui gėris neparankus, nes tai jį atitrauktų nuo visų, jis būtų kitoks, būtų neįdomus. Dažnai žmonės renkasi tą, ką vertina kiti, tada jie tampa nesuvaldomi egoistai, dėl ko įgyja maniją tapti kažkuo, ką visi garbina ir myli. Žmogus pradeda bijoti savęs. Iš Doriano istorijos turėtume pasimokyti, jog mūsų gyvenimas skirtas tik mums ir jį nugyventi turime pasiduodami gamtai, o nepaklūsdami kitų žmonių norams išlikti visuomet jauniems ir geidžiamiesiems.

Išmokime tolerancijos

Grožis, jaunystė, fizinio kūno demonstravimas – tai mūsų kasdienybė, kuri į šalį nustumia senus žmones. Susidaro išpūdis, jog jie bijo mūsų visuomenės dėl jos neigiamo požiūrio į juos, neretai panašaus į panieką. Nors žmonės teigia, kad seneliai reikalingi it mūsų kultūrinis paveldas, dvasinės paramos šaltinis, bet greičiau

tie jaunieji tiesiog nori sinjorus išstumti iš gyvenimo, pailkdami likimo valiai globos namuose. Dažnai pasitaiko, jog vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimą įvairioje veikloje stabdo įvairūs amžiaus cenzai. Toks visuomenės požiūris liūdina, nes senieji negali džiaugtis užsitarnautu pilnaverčiu gyvenimu, suprasdami, jog jauniems tampa lyg našta, jie pradeda save varžyti, jiems sunku susigyventi su tuo, jog yra nereikalingi, jie pradeda bijoti juos supančios aplinkos. Nuo mažens gyvendama su močiute, pakeičiau savo nuomonę apie senus žmones. Būdamas vaikas dažnai ją lydėdavau į ligoninę, vaistinę, į parduotuvę ir nuolatos jai priekaištaudavau, kodėl būtent man reikia su ja eiti, kodėl taip ilgai užtrunkame ir panašiai. Dabar, kai močiutė nebegali išeiti iš namų net iki parduotuvės, aš supratau, kaip ją tuomet skaudino mano žodžiai. Dabar dažnai ją kviečiu išeiti į kiemą ar pavežėti iki sodo, o ji tik atsako, jog jūs jauni, bėkit, lėkit, o mano vieta jau čia – namuose. Tuomet pradėdau galvoti ir kartu pykti, jog tai mes atimam iš senųjų žmonių tuos mažičius laimės trupinius, kuriuos jie galėtų susirinkti iš saulės, gėlės žiedo, tyro oro. Mes jauni, tokių smulkmenų nematom ir jomis taip nesidžiaugiam kaip jie, tuo mes ir esame už juos menkesni. Išmokę tolerancijos galbūt ir neatjaunėtume, tačiau ne vieną padarytume laimingą, o kartu ir patys tokie taptume.

Apibendrinama norėčiau pasakyti, jog žmogaus išskyrimas dėl jo amžiaus užveria duris į pilnavertį, laimingą ir gražų gyvenimą. Asmuo tampa priklausomas nuo „bandos“ pasirinkimų, jis nebegali elgtis laisvai, nes jo nepripažįsta. Kuo vyresnis, tuo jam sunkiau įsprausti save į jaunystės ir grožio sukurtus rėmus, o ir visuomenė nėra tokia stipri, kokios rodosi, nes nesugeba priimti žmogaus tokio, koks jis yra. Galima teigti, kad ji yra tuščia, bejausmė ir laikina, nes senas žmogus yra nereikalingas, o jauniems ir gražiesiems atvertos visos durys, nepaisant, kad jų dvasios tuščios ir abejingos. Tik išmokę tolerancijos ir ugdydami dvasines vertybes galime viską pakeisti ir tai būtų ne dėl kitų, bet dėl savęs, kad mes patys taptume laimesni ir tvirčiau jaustumėmės savo visuomenėje.

Eglė Jauneikaitė, IVa g kl.
Jolitos Šmitaitės, I g kl., nuotrauka

Varšuvos legendos, žavesys ir kultūra

Balandžio 28 d. mažyte laiko mašina buvome nusikėlę į Senąją Varšuvą, Lenkijos sostinę, kuri įsikūrusi abiejuose Vyslos krantuose. Susipažinome su jos kultūra. Įsitikinome, kad ji iš tiesų yra tokia pat žavi, kokią matome nuotraukose.

Išvykome labai anksti ryte, net 4 val. Kai kuriems kelionės dalyviams tai buvo didelis iššūkis, bet jie pranoko net patys save ir įveikė viską, kas buvo programoje.

Taigi, apie 10 val. (beje, kaimyninės šalies laiku) jau stovėjome prie Lenkijos armijos muziejaus, susipažinome su gide ir patraukėme link „Muzeum Wojska Polskiego“ apžiūrėti lauko ekspozicijos. Čia eksponuojama senoji karinė technika, tankai, lėktuvai. Tiesa, dar „pskridome“ kariniu lėktuvu, kuris per II Pasaulinį karą gabeno lenkams į frontą humanitarinę pagalbą. Po to sėdome į autobusą ir važiovome link Varšuvos Technikos muziejaus. Ten aptikome įvairiausių technikos prietaisų – nuo siuvimo mašinų iki kosminių aparatų.

Pailsėję patraukėme link Varšuvos centro. Ten taip pat nenuobodžiavome, visi, kas turėjo fotoaparatus, fotografavo viską, ką tik matė, nes išpūdžių žodžiais apsaakyti neįmanoma.

Pailsėję vėl sėdome į autobusą ir patraukėme link Varšuvos senamiesčio (kuris yra įtrauktas į UNESCO paveldo sąrašą). Prieš mūsų akis atsivėrė Varšuvos Karališkoji pilis, šalia kurios stovi paminklas Zigmanto III Vazos garbei, gynybinės sienos liekanos ir barbakanas. Siena, juosianti dabartinį senamiestį, Šv. Jono Kriskštytojo katedra, Turgaus aikštė su Varšuvos undinėlių paminklu. Netoli nuo turgavietės galima pamatyti siauriausią Varšuvos namą, Žydų getą.

Autobusu važiovome link dvarų bei parko komplekso „Lazienki“ – kažkada čia karaliai organizavo medžiokles, o paskutinis Lenkijos karalius S. A. Poniatowski įkūrė čia didžiausią bei gražiausią parką Varšuvoje. Tęsdami kelionę Karališkuoju traktu pamatėme ir rūmus, ir parko amsamblių, ir amfiteatrą...

Išpūdžiai tikrai verti dėmesio. Visi, kas važiovo tik padykinėti, tikrai pakeitė savo nuomonę, liko tiesiog sužavėti Varšuvos grožiu. O kelias namo visiškai nepailgo. Vėlai naktį apie 2 val. grįžome į Merkinę.

Monika Turauskaitė, IIb g kl.
Autorės nuotraukos

Apėjus šį varpą tris kartus, galima tikėtis norų išsipildymo...

Viena iš daugelio Varšuvos Technikos muziejaus ekspozicijų.

Mūsų grupė, šalia vieno iš nedaugelio karą išgyvenusio pastato.

Paskutinis Lenkijos karalius S. A. Poniatowskio įkūrtas didžiausias, bei gražiausias Varšuvos parkas „Lazienki“.

Skaitydamas knygą, nejučia tampi bendraautoriumi su rašytoju

Skaitymas – tai procesas, kurio metu mes siekiame suvokti mums teikiamą informaciją. Informacijos tiekėju mums tampa kūrinio autorius, nes būtent jo skaitomą tekstą mes bandome suprasti. Turbūt sutiksite, kas mes, skaitytojai, su kiekvienu autoriumi esame tarsi bendra autoriai. Be abejo, žinome, kad tekstui reikalingas skaitytojas, kitaip jis neegzistuoja. Taip, jis atsiranda, kai yra parašomas, bet tik kitas žmogus, ne pats autorius, gali suteikti jam gyvybę. Beskaitydamas. Tik tada kūrinys gimsta, atgyja. Žinoma, tai nereiškia, kad tekstas neegzistuoja. Noriu pasakyti, kad knyga tampa tuo, kuo skaitytojas kūriūnį paverčia apsigyvendamas jame, gyvendamas su juo. Dabar kyla klausimas: ar mes sugebame tinkamai įvertinti literatūrą ir suprasti tokią, kokią ją norėjo perteikti mums autorius? Ar reikalingas susikalbėjimas tarp rašytojo ir skaitytojo? O galbūt skirtingas to paties kūrinio supratimas kaip tik naudingas, siekiant įvairaus pažinimo?

Autorius kviečia kurti kartu su juo

Visų pirma, bendraautorius vaidmuo skaitytojui yra naudingas bei reikalingas. Mano manymu, autoriaus suteikta galimybė bendradarbiauti ugdo žmogaus kūrybingumą. Ypač tada, kai tenka skaityti tarp eilučių. Iki galo neišplėtotą temą palieka vietos mūsų apmąstymams. Skaitytojas turi rasti arba pats sukurti tą teksto dalį, kurią autorius paslėpė nuo mūsų. Toks vaidmuo – darbas leidžia tobulėti, nuolat mąstyti, apgalvoti įvairias situacijas, kurių pats autorius galutinai neužbaigė, žinoma, sutiksite su manimi, skaitytojas turi puikiausią progą lavinti vaizduotę. Kaip pavyzdys, manau, puikiai tiktų J. Apučio novelė „Šūvis po Marazyno ažuolu“. Tai tekstas apie kūrybos procesą. Skaitydami privalome akylai įsidėmėti kiekvieną pasakotojo mintį, veiksmą, net sekti pastarojo žvilgsnį. Dar nebaigus kūrinio išskyla daugybė klausimų, tarkim, ar būtina buvo nušauti kalaitę vaikų akivaizdoje, ar toks poelgis nėra žmonių išsigimimo iliustracija ir netgi savigarbos praradimas? Ir jau pabaigoje

pats autorius užduoda klausimus mums: „kodėl taip dažnai tuos, kurie savo vikšrais negailestingai važiuoja per mūsų nugaras, paliekame nejudinę, priimame juos kaip savaime privalomus, lyg pats Dievas juos tokius mums būtų siuntęs?“ Akivaizdu, kad norima mus priversti susimąstyti apie tai, kas dedasi šiandieninėje visuomenėje, kokiomis dvasinėmis ligomis ji serga. Šis bendradarbiavimas skatina ne tik kurti, bet ir padeda atskirti tikrus skaitytojus nuo popkūrybos mėgėjų. Tiems, kurie skaito tik tam, kad skaitytų, bendraautorius vaidmuo nepriimtinas, nes reikalauja daugiau, nei toks žmogus sugeba ar turi (t.y. išprusimas, kaip jau minėjau, mąstymas, vaizduotė). Veikiausia sutiksite su manimi, autorius suteikia mums didelę dovaną, leisdamas kurti kartu su juo.

Knyga, įtraukusi į kūrybinį procesą

Anot Šarlio de Monteskjė, nedera temos išplėtoti taip, kad nieko neliktų skaitytojui. Žmogus turi susigyventi su knyga, įsijausti į ją. Knyga, kuri mane labiausiai įtraukė į kūrybinį bendradarbiavimą ir paliko daug erdvės apmąstymams, yra F. Dostojevskio romanas „Idiotas“. Šiame romane kone kiekviena eilutė priverčia mąstyti. Skaitydama šį ganėtinai ilgą ir rimtą kūrinį, privalėjau būti susikaupusi, dėmesinga, nes daugybė veikėjų, įmantrūs jų charakteriai, klaidi, paini psichologija, sunkiai paaiškinami poelgių posūkiai – visa tai nuolat verčia galvoti, dėlioti į vietas savo mintis. Susigaudyti jame galiu tik suvokusi visumą, išgirdusi autoriaus balsą. Nesuklysiu pasakiusi, kad būtent tai ir skatina mano kaip skaitytojos ir rašytojo diskusiją. Užduodama klausimus suprantu, kad niekas kitas į juos neatsakys kaip tik aš pati.

Šio romano pagrindinis veikėjas – kunigaikštis Myškinas, geras, nuoširdus, naivus žmogus. Jis savotiškai įsimylėjęs dvi moteris – Nastasja Filipovna ir jaunesnę Aglają. Grįžęs į Rusiją patiria įvairių išbandymų, sutinka kitokių žmonių, žmonių – egoistų. Anot rusų kino ir teatro aktoriaus Jevgenijaus

Mironovo, kunigaikštis – tarsi kitos planetos gyventojas, vaikšto su skafandru ir tik vėliau pradeda iš jo išlįsti: tik dėl to, kad neišsiskirtų, kad į jį nerodytų pirštu. Viena iš jo mylimųjų Aglaja kaip tik ir bando atkalbėti Myškiną nuo buvimo tuo, kuo yra. Bet kodėl ji tarsi smerkia, gėdijasi jo nuolankumo? Negi žmogaus atviraširdiškumas, naivumas, geraširdiškumas slegia susvetimėjusią visuomenę? Svaresniau, galbūt jo meilė, pagalba, protas yra kliūtis pinigų ištroškusiems egoistams ir kliudo vykdyti savo planus. Sunku suvokti, ką tiksliai autorius nori mums pasakyti, bet nesuklysiu pasakiusi: toks nežinojimas verčia susitapatinti su pačiu rašytoju.

Kita vertus, tai nėra paprasta, nes Dostojevskio mintys yra su gilia potekste. Man įdomu, kodėl rašytojas sukūrė Jėzų Kristų primenantį charakterį, kuriam nelemta išlikti sveikam tokioje ciniškoje visuomenėje? Kodėl apskritai jo herojus išprotėja? Kodėl? Čia autorius ir palieka erdvės mūsų kūrybai. Ši knyga yra įtraukianti ne vien dėlto, kad leidžia kurti. Labai įdomu, netgi keista, kad rašytojo mintys nepraranda aktualumo bei daug frazių tvirtina tikrąsias gyvenimo tiesas, amžinąsias vertybes: „...svarbu gyvenimas, vienas tik gyvenimas, – stengimasis jį atrasti, nepalaujamas, nuolatinis ir amžinas, o visai ne pats atradimas!“ Iš tiesų, tai kūrinys, padėjęs man pajauti stiprų ir tvirtą kūrybinį bendradarbiavimą su autoriumi.

<...>

Taigi, argi ne tiesa, kad susikalbėjimas tarp autoriaus ir skaitytojo padeda tobulėti ne tik kaip kūrėjui, bet ir kaip asmenybei? Tolstojus yra pasakęs, gera knyga – tarsi pokalbis su protingu žmogumi: teikia žinių, moko apibendrinti tikrovę, suprasti gyvenimą. Todėl tiems, kurie nori įsilieti į kūrybą, išgirsti savo vidinį balsą, rasti atsakymus į esminius gyvenimo klausimus, patariu skaityti romaną „Idiotas“, kurio autorius – komplikotos, sudėtingos sąmonės fiksuotojas, giliai nardantis dvasiniuose vandenynuose. Todėl nelieka abejonės, kad skaitydamas tokį kūrinį (norėdamas ar ne) privalėsi „įjungti“ savo vaizduotę, protą ir širdį.

Ema Juškevičiūtė, IVa g kl.
Sonatos Leknickaitės, IIa g kl., nuotrauka

Fantastinės knygos. Kuo patrauklios ir kuo ne?

Šiandien norėčiau su jumis pasidalinti magišku receptu, taigi čiupkite lapelius ir rašiklius, pradėsim. Virsim tirštą mokslinės fantastikos žavumo rašalą, kuris ne tik užlašintas ant popieriaus virs knyga, bet ir... Na, bet tai pamatysime, kai išmoksime virti. Beje, ne visų ingredientų kokybė ir man pačiai patinka, bet didžioji dalis jų fantastiško skonio. Na, tai pirmyn. Klausykite.

Žiupsnelis faktų

Pirmiausia paimkime žiupsnelį faktų. Kokių? Sakykime tokių, kaip Džeinės Randles knygoje „Laiko kelionės“, išleistoje 1998 metais. Autorė pasakoja apie susižavėjimą laiku ir domisi, kaip įmanoma keliauti po jį, ir tatau atsispindi ne kur kitur, o fantastinėje literatūroje, televizijoje ir kine. Paskui ji pereina prie liudijimų apie kiekvieną protu suvokiamą laiko kelionių tipą, pateikdama daugybę istorijų bei nagrinėdama tokių kelionių galimybes. Knygoje aprašomi netikėti atradimai; kelionės laiku pirmyn, atgal, pateikiami išsamūs tyrimai, eksperimentai bei ne iš piršto laužti įrodymai. Autorė knygą baigia klausimais, kuriuos, jei norėsite ir turėsite laiko, galėsite panagrinėti. Faktų šioje knygoje ne vienas ir ne du, todėl aš išsirinkau tą, kuris man pasirodė verčiausias dėmesio. Kaip manote, kas dar galėtų sieti NSO, ateivius, skraidančias lėkštes bei laiko keliones be to, kad jie visi yra iš fantastikos srities? Ogi tai, kad NSO visai ne ateiviai, o keliautojai laiku. Nors ir keista, bet ši idėja puikiai atitinka teoriją. Pavyzdžiui, kodėl „ateiviai“ tokie panašūs į žmones ne tik išvaizda, bet ir gebėjimu kalbėti mūsų kalba ir net, o tai dar reikšmingiau, mąstymo būdu bei emocijomis. „Ateiviai“ vargu ar kada leidžia pagalvoti apie ką nors nežemiško ir atrodo tokie akivaizdžiai žmogiški, kad jų su niekuo nesu-painiosi.

Tačiau egzistuoja ir daug konkretesni faktai, kuriuos galėtume panagrinėti ir kurie žadina

viltis pažvelgti į galimą tikrovę. Visų pirma yra maždaug tuzinas piešinių, kurių amžius svyruoja nuo 12 000 iki 32 000 metų, kuriuose pavaizduoti NSO, lygiai tokie patys, kaip ir 1966 metais nufotografuotasis Viljametpase. Vienas iš nuostabiausių piešinių, rastas Nio, prancūziškoje Pirėnų dalyje, vaizduoja du vienas šalia kito esančius objektus. Vienas nukrisdamas lyg iš dūmų, lyg iš kibirkščių palikęs aiškia uodegą, kokią daugelyje savo nagrinėtų atvejų aprašo autorė. Manoma, kad šis piešinys yra 14 000 metų senumo. Jeigu tai būtų pavieniai pavyzdžiai, galėtume į juos numoti ranka. Bet taip nėra: panašūs piešiniai, kartojasi visuose urvuose. Taigi tokių arba dar įdomesnių faktų savo žavesio rašalui tikrai galite prisirinkti.

Arbatinis šaukštelis galimybių

Dabar įberkime arbatinį šaukštelį galimybių. Žmogaus galimybės yra neribotos, todėl galime jų dėti ir nedaug. Juk nuo rato iki kosminio laivo žmogus nuėjo ilgą kelią, kuriame pasiklovė tik savo galva ir rankomis. Toks pat kelias vedė ir Žiulio Verno laivą Nautiliją į realybę, o tai tebuvo fantastinis romanas „20 000 mylių po vandeniu“, išleistas 1869 metais, apie povandeninį laivą Nautiliją, kuriuo paslaptینگasis kapitonas Nemas plaukioja pasaulio jūromis ir vandenynais, įvarydamas siaubą visiems laivams. Po karštų ginčų nutariama, kad vandenynuose pasirodė nežinomas milžiniškas gyvūnas, kuris skandina laivus. Jo gaudyti siunčiama ekspedicija. Trys tos ekspedicijos dalyviai patenka į Nautilijaus nelaisvę, iš kurios po visokių nuotykių išsivaduoja. Juk tuo metu povandeninių laivų tikriausiai niekas nesapnavo, tik Žiulis Vernas savo fantazijoje jį sukūrė. Šiandien galime ne tik plaukti povandeniniu laivu, bet ir valgyti ar nakvoti povandeniniuose restoranuose bei viešbučiuose. Ir tam pasiekti mums neprireikė nei šimto metų.

Stiklinė fantazijos

Dar į puodą supilkime sklidiną stiklinę fantazijos, kuri yra pagrindinė sudedamoji dalis. Juk nei vienos fantastinės knygos nebūtų be fantazijos. Tik ne visur jos kiekis vienodas. Vienur ji beribė, net liejasi per puodo kraštus, kitur jos ne tiek ir daug (bet visur ji reikalinga), kaip antai Klifordo Donaldo Saimeko 1980 metais išleistoje knygoje „Miestas“. Romanas „Miestas“ pirmasis stambus žymaus fantasto K. D. Saimeko kūrinys, pradėtas 1944 metais, o atskira knyga išėjo 1952 metais. Autorius, jo paties žodžiais tariant, parašė jį „apimtas nevilties ir pasišlykštėjimo masinėmis žudynėmis, kaip protestą prieš karą, kuris ne tik kainavo milijonus gyvybių bei apnuodijo milijonus kitų, bet ir pagimdė naują ginklą, galintį sunaikinti ir armijas, ir tautas“. Tarsi atsvarą baisybių ir žiaurumų pasauliui rašytojas aštuoniose romano saktmėse kuria savotišką fantastinį pasaulį, kupiną žmogiško jautrumo, švelnumo ir dvasios tvirtybės, ko „taip stinga mūsų pasauliui“. Knygos veiksmas vyksta ateityje, kai Žemėje išlikę tik šunys ir robotai, diskutuojantys apie tai, ar žmonės apskritai kada nors egzistavo. Romanas apdovanotas tarptautine fantastinės literatūros premija.

Galiausiai sudėję ingredientus verdame metus ar daugiau laiko, tai jau priklausys nuo jūsų. Magija nebūtų magija, jei nežvelgtų į ateitį. Žinoma, jeigu jūs gerai parinksite sudedamųjų dalių kieki, galbūt jums pavyks. Juk povandeniniai laivai plaukioja jūromis, o keliautojai laiku – galime tikėti, galime ir ne. O žinant, kaip sparčiai tobulėja genų inžinerija bei technologijos, imanoma greitai sulaukti kalbančių šunų ir robotų skruzdžių. Ką gali žinoti, kas bus ateityje? Iš faktų, galimybių ir fantazijos pasigaminę rašalą ir užlieję juo lapus, gauname mokslinės fantastikos knygą, kuri žavės ne tik mane ar jus, bet ir visą pasaulį. Beje, tikiuosi, nenuvils.

Digna Čaplikaitė, IIb g kl.
Eglės Barysaitės, IIa g kl., nuotrauka

Plaukai, įsivėlę kankorėžiuose

Tai diena, kuri pasibaigė išgėrusi paskutinius upės lašus iš delnų, pilnų popierinių laivelių. O čia mergaitė, galėjusi būti princese. Bet jau vėlu ir išsigandusi vakaro ji pabėga. Štai ir berniukas, buvęs nematomu draugu galiausiai išlenda iš už virpančio medžio. Tuo medžiu šliaužia šešėlis, kritęs nuo paukščio, besinešančio vaikiškas gėdas į lizdą ant kalno, didelio ir neaprėpiamo horizonto pakrašty.

Namuose nėra vilko, ten už stalo vakarieniauja tėtis. Šiandien jis taisė mašiną ir rytoj nuveš mergaitę į mokyklą. Dideliais pirštais jis perbraukia mergaitės plaukus, nepešdamas juos užkiša už ausies. Ausytės mažos ir vėsios, pratusios prie tėčio krenkštimo, užgožiančio televizoriuje šnekantį vyrą. Kažkada tėčio mergaitė nusikirps plaukus ir bus panaši į Merlin Monro, turės namus, kuriuose šiltoje, nedidelėje lovoje sėdės ir jis, remdamasis į išpurentą pagalvę, trindamas viena į kitą nesušylančias kojas žvelgs pro aprasojusį langą į sodą ir įdomu, ar supsis vaikai sūpynėse, kabančiose ant kriaušės prie pat ažuolinės tvoros. Jis pats mėgdavo supti mažylę, paklusniai, kuo aukščiau, kad suknelės kraščiukai susilietų su dangumi, kartais pats sėsdavo sodindamasis dukrą ant kelių, šaka trakstelėdavo, abu suklysdavo ir pradėdavo juoktis, svarstydamas, jog nebereikia pirkti šokoladinių ledų, tada ir sūpynėms bus lengviau. Vakarienei jie ledų niekada ir nevalgydavo, mergaitė stebėjo tėčio akis, negilias, bet niekada neužsimerkiančias. Jis, kaip mergaitės lėlė, užsimerkdavo tik atsigulęs, nors ji jausdavo, kad tėtis žiūri į ją, snaudžiančią, bet atsimerkusi niekada nesugaudavo jo žvilgsnio.

Kai mažoji grįš iš mokyklos, jie eis į mišką rinkti kankorėžių. Tokių nei didelių, nei mažų,

kad būtų jos kumštuko dydžio. Tėtis suriš dukros plaukus gelsvu kaspinėliu, o į kasą įpins tris neužmirštuoles. Jie užlips į kalną, nuo kurio matysis jų namai, tokie maži, kad užteks kankorėžio juos uždenkti.

Mergaitėi jau nepatinka berniukas, kuris visada slepiasi už medžio. Jis nemoka būti švelnus, o vakar padegė jos namus žaisdamas priemenėje su jos tėčio žiebtuvėliu. Pirmiausiai sudegė laikraščiai, juose šypsojosi tetos su nupieštais ūsais ir puikavosi tėčio išspręsti kryžiažodžiai. Galiausiai sudegė ir mergaitės lėlė, kuri pasodinta ant lovos negalėjo net užsimerkti, kai dūmai graužė akis. Bet labiausiai mergaitėi gaila tėčio, kuris temdamas iš namų dukros komodą smarkiai apdegė.

Dabar mergaitė sėdi palatoje ir supranta, kad seselės pirštai per ploni, jog supintų jos plaukus taip, kaip jai patinka. Kai visi išeina, mažoji atsidūsta, atsigula šalia tėčio ir stebi jį miegantį. Jeigu jis netyčia atsibustų, ji pasiruošusi staigiai užsimerkti, apsimesti, jog miega. Begulėdama išsipina plaukus ir šukuoja juos paėmusi tėčio ranką, ji sunki, mergaitė nesupranta, kaip jis nepavargsta visada ją nešiodamasis.

Komoda pirmoji krenta į akis įžengus į naująją mergaitės kambarį. Jos stalčiuose nuotraukos, knygos ir rinktiniai kankorėžiai. Mergaitė išsirenka vieną, kuri surado tėtis ant kalno, prie tuščio paukščių lizdo, įsideda jį kišenėn ir išeina iš namų. Reikėjo nueiti aštuonis šimtus dvidešimt aštuonis žingsnius, kad atsiklaupusi ant kelių ji galėtų padaryti duobutę išpurentoje žemėje ir ten padėti kankorėžį, švelniai įstatyti, taip švelniai, kaip krito smėlis ant tėtuko užkasant duobę.

Baimės

Švelniai nuslystu tavo pečiais iki ten, kur pasibaigia drebulys. (Tai šlapias gėlių vazonas, atitemptas man, kad jausčiausi nustebinta. Tikrai keista, mane svaigina gėlių aromatas, jame paskendęs lašas arbatos ir pora plytelių šokolado. Tai, pasak tavęs, plytos, iš kurių statysimės namą sau. Namas be sienų, namas be langų ir namas be noro būti jame.) Tai tik pečiai, kurie vis dar virpa, virpa taip, kad baisu sujudėti, pakelti smakrą, kuris atsitrenktų į tavo nugarą, ar nušliaužtų iki kaklo. Nejaučiu tau nieko, aš jaučiu tau viską kas tik įmanoma.

Kodėl tu žvilgčioji į balerinas, kurios sukasi taip lengvai, taip, kad būtų galima nepastebėti triko. Mačiau tavo žvilgsnį, jame joms nurengta viskas, išskyrus grakštumą. Kaip aš galiu negebėti būti tokia. Mes neisime daugiau į baletą. Man nepatinka šokiai, net kai šoki tu,

man nepatinka niekas, ką darai, man tik rūpi, kad darytum tai su manimi, koks skirtumas, ar tai šildo.

Tą vakarą niekas nešoko.

Aš nepabėgau. Aš išėjau, kaip balerina, kurią lydėdamas akimis, palieki nuoga. Tas tavo ieškojimas, manęs, tilto, jausmų, atbrailos... Jis sustojo. Nebuvai pakeleivis, kuriam stoja mašinos. Aš buvau kaupina, pripildyta gyvybės, kuria pasidalino su manimi. Tu nesidalinai, tai ar aš kalta, kad nesidalinai, negi tiltas pakeis tai, kad buvau pilna ne tavo pasakų, ne tavo šokoladinių namų.

Tai rytas, kai tu šokai man ant bėgių.

Mano vaikas bijo traukinių. Mano vaikas nemoka šokti. Mano vaikas nežino, kad yra panašus į tą, kuris nemokėjo blefuoti.

Miglė Kalvinskaitė, IV g kl.

Sonatos Leknickaitės, IIa g kl., nuotrauka

Baranauskas – avių vagis – arba kai kurių pavardžių kilmė

Labiausiai žmogų turbūt apibūdina jo vardas ir pavardė. Juk ji rašoma visuose jam priklausančiuose dokumentuose, diplomuose ar pažymėjimuose. Ji atskleidžia žmogaus tapatybę, suteikia egzistavimą pasaulyje. Išgirdę kieno nors pavardę ją įsimeiname ir mums net nereikia to žmogaus artimai pažinti, kad pasakytume, jog mes jį pažįstame.

Gyvename sau ramų ar triukšmingą gyvenimą ir visiškai nesusimąstome, kaip atsiradome, kaip gavome tas pavardes, iš kur jos atsirado? Ar iš viso jos mums buvo reikalingos, gal mums būtų užtekę tik vardų? Mano manymu, kiekvienas šalies pilietis privalo turėti pavardę, kad jį būtų galima išskirti iš kitų, jeigu visi turėtų toki patį vardą, o nė vienas neturėtų pavardės, būtų sunku juos atskirti ir atsiminti. Pavardę vaikas paveldi iš savo tėvo. Ji rodo jo priklausomybę šeimai.

Jau pats žodis „pavardė“ („po vardo“) rodo, kad pavardės atsirado vėliau nei vardai. Iki XIV a. Lietuvoje žmonės turėjo tik vardus. Vėliau prie vardų pradėti lipdyti prievardžiai, įvardijantys žmogaus ypatybę, išskiriančią jį iš kitų.

Pasak Aleksandro Vanago, pavardės, kaip ir vardai, yra lietuviškos, slaviškos ar hebrajiškos kilmės. Lietuviškos pavardės priešingai nei vardai, dažnai įvardija neigiamą žmogaus ypatybę. Taip yra todėl, kad dauguma pavardžių atsirado iš pravardžių, nusakančių žmogaus fizinę ar būdo ypatybę. Pvz., karšto būdo, nuolat priekaištaujantis žmogus aplinkinių buvo pramintas Kaukliu; liesas, išdžiūvęs – Kerpe; tvirto charakterio ar neįjautrus žmogus – Geležiniu; juodadarbis ar tamsaus gymio – Purviu ir pan. Mažiau pavardžių įvardija gerą žmogaus būdo savybę, pvz.: Budrys – „budrus, gyvas, mitrus“; Džiugas – „visuomet džiugus, linksmas“. Nemažai pavardžių kilo iš asmenų profesijos: Šiaučius – batų siuvėjas, Kavolis – kalvis, Baranauskas – avių vagis. Iš visų lietuviškų pavardžių pravardinių yra daugiausia.

Dar viena didelė pavardžių grupė kilusi nusakant asmens priklausomybę. Vaikų pavardės išvestos iš tėvų. Štai Andriuko sūnus imtas vadinti Andriukaičiu, Savuko – Savukynu, Šiaučiaus – Šiaučiūnu ir pan. Pavardės taip pat buvo išvedamos ne tik iš tėvų pavardžių, bet ir iš vardų, ypač iš krikščioniškų. Antai vien iš vardo Jonas išvesta apie 410 pavardžių: Jonaitis, Jonauskas, Jonavičius ir dar daugelis kitų.

Nemaža dalis pavardžių yra slaviškos kilmės krikšto vardai, kita dalis – hebrajiškos kilmės, o likusios – graikiškos ir lotyniškosios kilmės vardų. Plačiau panagrinėsiu labiausiai patikusius šiuos asmenvardžius - tai Kazimieras ir Boguslovas.

Kazimieras – tai yra senas slaviškas sudurtinis asmenvardis, kurio kilmė nėra visiškai aiški. Pirmasis šio sudurtinio asmenvardžio sandas „kaz“ – vienu kalbininkų siejamas su senovės slavų kalbos žodžiu kaziti – „gadinti“, kitų su lenk. kazac „įsakyti“, taigi kaz reiškia „nurodyti, priminti, raginti“ ir pan. Antrąjį sandą mier- bene įtikimiausia gretinti su gotų – mers „didis, didysis“, pagal senovės vokiečių mari „garsus“, airių mor, mar „didelis, didingas“ ir pan. Taigi asmenvardis Kazimieras reikštų „visus raginantis, didis žmogus“. Iš šio asmenvardžio kilo šios pavardės: Kazimieraitis, Kazimieras ar Kazimieravičius ir dar daug kitų.

Kitas taip pat senas sudurtinis slaviškas asmenvardis – Boguslovas. Jo pirmasis sandas bog –u- yra iš slavų kalbų žodžio bog „dievas“, o antrasis slav- iš slava „šlovė“ ar pan. Pavardžių kilusių iš pilnosios šio vardo lyties, lietuvių kalboje dabar žinomos bene tik trys (visos gana retos): Bagaslauskas, Bagaslauskis ir Bogoslauskas. Taigi pavardės kilusios iš asmenvardžio Boguslovas yra slavų kilmės pavardės, kurios reiškia „dievo šlovinimą“.

Taip pat norėčiau pakalbėti apie savo pavardę, paaiškinti, kokia jos kilmė ir ką ji reiškia. Pavardė Jankeliūnaitė yra kilusi iš hebrajiškos kilmės vardo Jonas, hebrajiškai

Johanan – tai „dievas (Jahvè), jis yra maloningas, mylintis, išklausančis“. Tačiau manoma, kad į lietuvių kabą šis vardas galėjo ateiti ir per kitas kalbas. Jankeliūnaitė pavardės kamienas jankel yra kilęs iš vokiečių Jan, Jahn. Nes vokiečių kalboje atsirado Jankel, todėl jis yra tapatinamas su lietuviškomis pavardėmis Jankeliūnas ir Jankeliovičius. O kadangi vaikai pavardes paveldi iš tėvų, tai prie pavardės Jankeliūnas pridėjus priesagą aitėgaunama pavardė Jankeliūnaitė. Taigi pavardė Jankeliūnaitė yra hebrajiškos kilmės vokiška pavardė, kuri reiškia, kad žmogus yra malonus

ir išklausančis.

Apibendrinama noriu pasakyti, kad mums suteiktos pavardės įtraukia mus į visuomenę. Ir rodo mūsų kiekvieno priklausomybę savo šeimai. Jos gali būti ir slaviškos, ir lenkiškos, ir kitų tautybių kilmės, tačiau tai yra jūsų pavardė, kurią privalote branginti. Gal jūs net nežinote, kad tai vienintelis turtas, paveldėtas iš tolimų protėvių. Dėl to verta saugoti savo pavardę ir pasidomėti jos reikšme. Juk ji taip pat gali ką nors pasakyti apie jūsų būdą ar charakterį.

Irma Jankeliūnaitė, IIa g kl.

Monika Turauskaitė, IIb g kl., nuotrauka

Pokalbis ligoninėje

Kaip ir kiekvieną dieną besėdint pamokoje ir klausant mokytojo prisiminiau, jog turiu nueiti pas gydytoją, kad išrašytų vaistus. Sulaukusi skambučio išskubėjau į polikliniką. Išėjusi į kiemą, pasukau siauru Merkinės šaligatviu ir galvojau tik apie vieną, kaip nepavėluoti į pamoką. Nuėjusi į ligoninę išgirdau besikalbant du senelius:

– Nesuprantu, kaip čia įskaityt tų daktarų raštą? Nei taip, nei taip nežiūriu!

– O man tai šitas receptas, kaip kokis bilietas – išrašo ir viskas, nei aš ten žiūriu, nei man ten

įdomu, nunešu vaistinėn ir parduoda, ko ty reikia.

– Man šitas raštas, kaip kokis vištaraštis – nė per kur nesuprantu.

– Baik tu čia bėdavot, argi tau ten įdomu?

– Nu ne, bet vis tiek nėra ką daryt, tai va, žiūra.

Besijuokdama pasukau link daktaro kabineto ir pagalvojau, kad gal ir gerai sako tie seneliai.

Diana Orechovaitė, IIIb g kl.

Mano vaikystės knygos

Pirmiausia visiems rekomenduoju garsios švedų rašytojos Astridos Lindgren knyga „Ronja plėšiko duktė“. Joje pasakojama apie mergaitę, kuri augo plėšikų apsuptyje. Ji buvo vienintelis vaikas suaugusiųjų pasaulyje ir vienintelis plėšikų lyderio Matiso vaikas. Ir kai vieną kartą netikėtai šalia jų įsikuria kita plėšikų gauja, įsivyrąja nesantaika ir prasideda kova tarp gaujų. Ronja sutinka savo bendraamžį Birką ir su juo susidraugauja. Ronjai atsiveria draugystės pasaulis. Jie patiria daugybę nuotykių, jų vieninteliais namais tampa miškas, jie išmoksta kovoti už save, kol galiausiai apiplėšimų ir blogio pasaulis išsisklaido, kai jie įrodo savo vertę nesukalbamiems tėvams ir šios gražios draugystės padedami pradeda tikėti visai kitomis gyvenimo vertybėmis.

Antroji taip pat švedų rašytojos Marijos Gripė knyga „Hugas ir Jozefina“. Jozefina yra jauniausia pastoriaus duktė, vieniša mergaitė gyvena savo fantazijų pasaulyje. Kai ji pradeda eiti į mokyklą, jai labai sunku susirasti draugų, nes į ją visi žiūri kitaip. Ji neturi draugų, jos gyvenimas nėra toks kaip bendraamžių, kurie dažnai mato savo tėvus. Bet viskas pasikeičia, kai klasėje pasirodo naujas mokinys – Hugas. Jie abu skiriasi nuo kitų klasės draugų ir dėl to vienas kitam labai reikalingi. Jie atranda draugystę, kuri jiems padeda įveikti visus sunkumus.

Trečioji knyga tai garsioji ir visiems puikiai žinomas anglų rašytojo A. A. Milne'o „Pūkuotuko pasaulis“. Čia pasakojama apie nepamirštamąjį Mikę Pūkuotuką ir jo nuotykius Šimtamylyje Girioje kartu su šauniaisiais ir linksmaisiais draugais Paršeliu, Nulėpausiu asilu, Triušiu, Pelėda ir kitais. Tai pasakojama apie garsųjį Mikės pūkuotuko susitikimą su bitėmis, jo pasisvečiavimą pas triušį, apie šmaikščius nuotykius su senuoju asilu Nulėpausiu ir, žinoma, nepamirštamą Mikės ir paršelio draugystę.

Manau, kad nė vienas vaikas nėra užaugęs be mamos, tėtės, senelės sekamų pasakų. Tokių kaip „Snieguolė ir septyni nykštukai“, „Pelenė“, „Dvylika Brolių juodvarniais lakstančių“, „Trys paršiukai“, „Raudonkepuraitė“, „Karalaitis varlė“, „Miegančioji gražuolė“, „Karalaitė ant Žirnio“, „Jonukas ir Grytutė“. Čia tik dalis pasakų, su kuriomis užaugau ir kurias, manau,

privalo žinoti kiekvienas vaikas. Tai pasakos, perduodamos iš kartos į kartą. Tiesa, pasakos skiriasi nuo tikrovės, bet tai jos mane išmokė kovoti už teisybę, visada būti tolerantiška, padėti kitam žmogui nelaimėje, daug dirbti ir mokytis, nes tik daug ir sunkiai dirbantis žmogus gali pasiekti laimę. Iš jų supratau, kaip svarbu niekada nepasiduoti jokiems vargams ir sunkumams, kovoti už save ir savo laimę. Tikėti tuo ką darai, nebūti išdidžiam, pasipūtusiam, nedraugiškam, nesąžiningam, mylėti kitus, niekada nedaryti kitam blogo, nes viskas gali atsisukti prieš tave patį, nes pasakose gėris visada nugali blogį, šviesa pakeičia tamsą. Turbūt sutiksite su manimi, jog negalima gyvenime elgtis su kitais taip, kaip nenorėtum, kad su tavimi elgtųsi.

Manau, visa gyvenimo didžioji tiesa slypi pasakose ir knygoje, kiekvienas rašytojas rašydamas knygą, stengiasi perduoti mums svarbią žinią, kurią mes surastume, suprastume ir mokėtume panaudoti savo pačių gyvenime. Šios knygos yra man pačios gražiausios, nes jos ne tik primena mano vaikystę, bet ir ligi šiol jos man yra svarbios. Jos padėjo man atrasti kitokią gražesnę, vaizdingesnę pasaulį. Išmokau svajoti ir tikėti savo svajonėmis, išmokau būti sąžininga ir tolerantiška, visada stengtis dirbti, nes nieko nedarydamas žmogus, nieko nepasieks, tik veltui išvaistys savo laiką ir dažniausiai liks prie suskilusios geldos. Išmokau kovoti už save. Supratau, ką reiškia tikėti tuo ką darai, kaip svarbu nepasiduoti, kai yra sunku, ir niekada neleisti blogiui nugalėti savęs, nes tik gėris, nuoširdumas, kito supratimas, atjauta šiam pasauly gali laimėti bet kokią kovą. O labiausiai išmokti vertinti draugystę, bičiulystę, šeimą branginti tuos, kurie yra šalia, artimuosius, tikrus draugus, nes be jų tu būtumei niekas, nes draugai yra mūsų gyvenimo dalis, jie lyg tylūs angelai, pakeliantys mus aukštyn, kai mūsų sparnai pamiršta, kaip reikia skraidyti. Ir nesvarbu, ar tai Ronja, Mikė Pūkuotukas ar Jozefina su Hugu, šiuos visus herojus jungė draugystė. Jie padėjo man suprasti, ką reiškia tikrasis draugas, išmokau pati mylėti ir padėti tiems, kuriems sunku, ir kaip Johanas Kehoe yra pasakęs: „Pasaulyje nėra didesnio turto už draugystę ir nuoširdų bendravimą.“

Kristina Jankeliūnaitė, IIa g kl.

Asmenybę gali išugdyti tik būdamas atsakingas

Interviu su fizikos mokytoju Stasiu Paparčiu

Papasakokite trumpai apie save, koks jūs buvote mokinys mokykloje?

Buvau judrus, sportiškas, aktyvus, visuomeniškas, guvus, nuovokus, linksmas vaikas, gerai mokiausi. Manau, kad buvau ganėtinai paddykęs, bet joku būdu ne piktybinis... Visada stengiausi nemeluoti, nedaryti kitam pikto, laikytis garbės žodžio

Ar esate mokykloje iškrėtę kokią nors išdaigą, kurią puikiai prisimenate ligi šiol?

Išdaigų buvo... ir ne viena... O pati ryškiausia gal paskutinė: gražų rudens vakarą prisėlinom su klasioku prie atdaro lango name, kuriame mano jaunutė auklėtoja nuomojosi kambarį, rankose laikė pilną glėbį jurginų. Kambaryje girdėjosi linksma kalba, juokas – ji turėjo svečių. Staigiu šuoliu įmetėme tuos jurginus pro langą ir sprukom... Ši istorija baigėsi tuo, kad mums buvo sumažintas elgesio pažymys... Tai buvo paskutinėje klasėje, o mūsų laukė egzaminai.

Ar labai pasikeitė tuometinis mokyklos gyvenimas iki šių dienų? Palyginkite.

Manau, kad pasikeitė ir labai... Bet, deja, ne į gerą pusę...

Pirmiausia – labai sureikšmintos teisės ir sumenkintos pareigos... Iš to kyla nesuskalbėjimas, atsakomybės už bendros veiklos rezultatus neteisingas paskirstymas.

Antra – mokymosi apimtys, žinių – gebėjimų – įgūdžių prioritetai ir laiko jiems išugdyti santykis pasikeitė... Deja, ne į gerą pusę...

Trečia – labai „išskydęs“ ir formalizuotas auklėjamasis darbas, vyrauja deformuotos vertybinės nuostatos ... Juk laikmečio sukeltas aplinkos kultūrinis (ir ne tik...) fonas augančiai asmenybei, neturinčiai tvirto atsvaro savoje aplinkoje, yra ypač nedėkingas...

Kaip manote, į kokias vertybes reikėtų atkreipti dėmesį šiuolaikiniam jaunimui? Gal turite kokių nors pasiūlymų, palinkėjimų?

Pagrindinės vertybės – tikėjimas, viltis, meilė. Ir kiekvieną akimirką gyventi su klausimu: Kas aš? Kam gimiau? Kam gyvenu? Kam kenčiu?

Tada ateis taupumo laikui poreikis, tada suprasit, kad ta akimirka, kurią dabar išgyvenu, su sraunia laiko tėkme lekia į praeitį, nusinešdama mano būties paveikslą, nutapytą tokiomis spalvomis, kokiomis aš tą akimirką gyvenau su mane supančių žmonių veiduose atsispindinčiais tokiais išgyvenimais, kuriuos aš tą akimirką jiems suteikiau... O juk gali būti, kad kada nors aš sutiksiu tą savo į nebūtį iškeliausią akimirką... Ar man nebus gėda? ...

Gal prisimenate kokią nors įdomų ar keistą mokytoją iš savo mokyklos gyvenimo, kurio nepamiršote ligi šiol? Papasakokite kuo jis jums taip įsiminė?

Savo mokytojus prisimenu su didžiausia pagarba – jie visi man linkėjo gero. Aš nežinau, ar mokėjau tą norą visuose atpažinti... Po šitiek metų supratau viena: asmenybę gali išugdyti tik būdamas atsakingas. Dėl to verta stengtis...

Kristina Jankeliūnaitė, IIa g kl.

Šimtadienio akimirkos. Vytauto Černiausko nuotraukos.